

Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Femte Afdeling)

17. november 2022*

»Præjudiciel forelæggelse – artikel 34 TEUF og 36 TEUF – frie varebevægelser – intellektuel ejendomsret – EU-varemærker – forordning (EU) 2017/1001 – artikel 15 – konsumtion af de rettigheder, der er knyttet til et varemærke – markedsføring inden for Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde (EØS) – varemærkeindehaverens samtykke – stedet, hvor varerne første gang blev markedsført af varemærkeindehaveren eller med dennes samtykke – bevis – direktiv 2004/48/EF – artikel 47 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder – effektiv domstolsbeskyttelse – konklusion i retsafgørelser, der ikke identificerer de omhandlede varer – fuldbyrdelsesvanskeligheder – begrænset adgang til at indbringe sager for den kompetente domstol i fuldbyrdelsessager – retfærdig rettergang – ret til forsvar – princippet om processuel ligestilling«

I sag C-175/21,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Sąd Okręgowy w Warszawie (den regionale domstol i Warszawa, Polen) ved afgørelse af 3. februar 2021, indgået til Domstolen den 17. marts 2021, i sagen

Harman International Industries Inc.

mod

AB S.A.,

har

DOMSTOLEN (Femte Afdeling),

sammensat af afdelingsformanden, E. Regan, og dommerne D. Gratsias, M. Ilešič (refererende dommer), I. Jarukaitis og Z. Csehi,

generaladvokat: G. Pitruzzella,

justitssekretær: A. Calot Escobar,

på grundlag af den skriftlige forhandling,

* Processprog: polsk.

efter at der er afgivet indlæg af:

- Harman International Industries Inc. ved advokaci D. Piróg og J. Słupski,
- AB S.A. ved radcowie prawni K. Kucharski og K. Sum,
- den polske regering ved B. Majczyna, som befuldmægtiget,
- Europa-Kommissionen ved É. Gippini Fournier, S.L. Kalèda og B. Sasinowska, som befuldmægtigede,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 16. juni 2022,

afsagt følgende

Dom

- 1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 36, andet punktum, TEUF, sammenholdt med artikel 15, stk. 1, i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2017/1001 af 14. juni 2017 om EU-varemærker (EUT 2017, L 154, s. 1) og artikel 19, stk. 1, andet afsnit, TEU.
- 2 Anmodningen er blevet indgivet i forbindelse med en tvist mellem Harman International Industries Inc., med hjemsted i De Forenede Stater (herefter »Harman«), og AB S.A., der har hjemsted i Polen, vedrørende krænkelse af flere EU-varemærker.

Retsforskrifter

EU-retten

Forordning 2017/1001

- 3 Følgende fremgår af artikel 9 i forordning 2017/1001 med overskriften »Rettigheder knyttet til et EU-varemærke«:
 - »1. Registrering af et EU-varemærke giver indehaveren en eneret.
 - 2. Med forbehold af indehaverrettigheder erhvervet inden EU-varemærkets ansøgnings- eller prioritetsdato kan indehaveren af det pågældende EU-varemærke forbyde tredjemand, der ikke har den pågældende indehavers samtykke, at gøre erhvervsmæssig brug af ethvert tegn i forbindelse med varer eller tjenesteydelser, når:
 - a) tegnet er identisk med EU-varemærket og anvendes i forbindelse med varer eller tjenesteydelser, som er identiske med dem, for hvilke EU-varemærket er registreret

- b) tegnet er identisk med eller ligner EU-varemærket og anvendes i forbindelse med varer eller tjenesteydelser, som er identiske med eller ligner de varer eller tjenesteydelser, for hvilke EU-varemærket er registreret, hvis der i offentlighedens bevidsthed er risiko for forveksling; risikoen for forveksling indbefatter risikoen for, at der antages at være en forbindelse mellem tegnet og varemærket
- c) tegnet er identisk med eller ligner EU-varemærket, uanset om det anvendes i forbindelse med varer eller tjenesteydelser, der er identiske med, ligner eller ikke ligner dem, for hvilke EU-varemærket er registreret, når varemærket er velkendt i Unionen, og brugen af dette tegn uden rimelig grund medfører en utilbørlig udnyttelse af EU-varemærkets særpræg eller renommé, eller sådan brug skader dette særpræg eller renommé.

3. Navnlig følgende kan forbydes i medfør af stk. 2:

[...]

- b) at udbyde varerne til salg, at markedsføre dem eller oplagre dem med disse formål eller at tilbyde eller præstere tjenesteydelser under tegnet
- c) at importere eller eksportere varerne under tegnet

[...]«

- 4 Denne forordnings artikel 15 med overskriften »Konsumtion af de rettigheder, der er knyttet til et EU-varemærke«, fastsætter i stk. 1:

»Et EU-varemærke giver ikke indehaveren ret til at forbyde brugen af varemærket for varer, som af indehaveren selv eller med dennes samtykke er markedsført inden for Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde under dette varemærke.«

- 5 Den nævnte forordnings artikel 129 med overskriften »Lovvalg« bestemmer:

»1. EU-varemærkedomstolene anvender bestemmelserne i denne forordning.

2. I alle varemærkespørgsmål, der ikke henhører under forordningens område, anvender EU-varemærkedomstolene gældende national ret.

3. Medmindre andet er fastsat i denne forordning, anvender EU-varemærkedomstolene de retsplejeregler, der gælder for sager af samme art vedrørende et nationalt varemærke i den medlemsstat, hvor de er beliggende.«

Direktiv 2004/48/EF

- 6 Artikel 1 i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2004/48/EF af 29. april 2004 om håndhævelsen af intellektuelle ejendomsrettigheder (EUT 2004, L 157, s. 45, berigtiget i EUT 2004, L 195, s. 16) med overskriften »Genstand« har følgende ordlyd:

»Dette direktiv vedrører de foranstaltninger, procedurer og retsmidler, der er nødvendige for at sikre håndhævelsen af intellektuelle ejendomsrettigheder. I dette direktiv omfatter udtrykket »intellektuelle ejendomsrettigheder« også industrielle ejendomsrettigheder.«

- 7 Dette direktivs artikel 2 med overskriften »Anvendelsesområde« fastsætter følgende i stk. 1:
- »Med forbehold af de midler, der er indført eller kan indføres i fællesskabslovgivningen eller i medlemsstaternes lovgivninger, for så vidt disse midler er gunstigere for rettighedshaverne, finder de i dette direktiv fastsatte foranstaltninger, procedurer og retsmidler anvendelse i overensstemmelse med artikel 3 på enhver krænkelse af intellektuelle ejendomsrettigheder som fastsat i fællesskabsretten og/eller den pågældende medlemsstats nationale ret.«
- 8 Kapitel II i det nævnte direktiv med overskriften »Foranstaltninger, procedurer og retsmidler« omfatter bl.a. direktivets artikel 3 med overskriften »Almindelige bestemmelser«, som i stk. 2 bestemmer:
- »Foranstaltningerne og retsmidlerne skal ligeledes være effektive, stå i et rimeligt forhold til krænkelsen og have afskrækkende virkning, og de skal anvendes på en sådan måde, at der ikke opstår hindringer for lovlig samhandel, og at der ydes garanti mod misbrug af dem.«

Polsk ret

- 9 Artikel 325 i ustawa – Kodeks postępowania cywilnego (den civile retsplejelov) af 17. november 1964 i den affattelse, der finder anvendelse på tvisten i hovedsagen (herefter »den civile retsplejelov«), har følgende ordlyd:
- »Domskonklusionen skal indeholde rettens navn, dommernes navne, justitssekretærens navn og den offentlige anklagers navn, hvis sidstnævnte har deltaget i proceduren, tidspunktet og stedet for retsmødet og domsafsigelsen, parternes navn, sagens genstand og rettens afgørelse vedrørende parternes påstande.«
- 10 I henhold til den civile retsplejelovs artikel 758 har Sądy Rejonowe (retter i første instans, Polen) og de til disse retter knyttede fogeder kompetencen til tvangsfuldbyrdelse.
- 11 Denne lovs artikel 767 bestemmer:
- »1. Medmindre andet er fastsat i loven, kan der indbringes en klage over fogedens handlinger for den kompetente Sąd Rejonowy [(ret i første instans)]. En klage kan også omfatte fogedens undladelse af at udstede et dokument. Klagen behandles af retten i den retskreds, hvor fogeden har sit kontor.
2. Klagen kan indbringes af en part eller en anden person, hvis rettigheder er blevet tilsidesat eller bragt i fare af fogedens handling eller undladelse.
- [...]«

12 Den nævnte lovs artikel 840 bestemmer i stk. 1:

»Debitor kan ved appel fremsætte begæring om hel eller delvis annullation eller begrænsning af tvangsfuldbyrdelesgrundlaget, såfremt:

- 1) vedkommende bestrider de faktiske omstændigheder, der begrundet fuldbyrdelespåtegningen, navnlig når den pågældende bestrider, at der foreligger en forpligtelse, der er fastslået ved en simpel fuldbyrdelespåtegning bortset fra en retsafgørelse, eller når vedkommende anfægter overførslen af en forpligtelse, selv om der foreligger et formelt dokument, der bekræfter dette
- 2) der efter udstedelsen af en simpel fuldbyrdelespåtegning er indtrådt en omstændighed, som har medført, at forpligtelsen er bortfaldet, eller at den ikke kan fuldbyrdes; hvis grundlaget er en retsafgørelse, kan debitor ligeledes basere sit søgsmål på faktiske omstændigheder, der er indtrådt efter afslutningen af hovedforhandlingen, på indsigelse om præstation af ydelsen, når påberåbelsen af denne indsigelse i den omhandlede sag ikke kunne antages til realitetsbehandling ex lege, samt på indsigelse om modregning. [...]«

13 Samme lovs artikel 843 foreskriver i stk. 3:

»I appelskriftet skal appellanten redegøre for alle indsigelser, som kan fremsættes på dette stadie, idet den pågældende ellers fortaber retten til at gøre dem gældende senere i sagsforløbet.«

14 Artikel 1050 i den civile retsplejelov bestemmer:

»1. Når rekvisitus har pligt til at foretage en handling, som ikke kan foretages af en anden person, og hvis foretagelse alene afhænger af rekvisitus' vilje, fastsætter retten i den retskreds, hvor handlingen skal foretages, på rekvirentens anmodning og efter høring af parterne, en frist, inden for hvilken rekvisitus skal foretage handlingen, idet rekvisitus pålægges en bøde, hvis den pågældende ikke foretager handlingen inden for den fastsatte frist.

[...]

3. Hvis den frist, som er indrømmet rekvisitus for at foretage en handling, er udløbet, uden at rekvisitus har foretaget den, pålægger retten på rekvirentens anmodning rekvisitus en bøde og fastsætter samtidig en ny frist for foretagelse af handlingen, idet manglende foretagelse heraf medfører en forhøjet bøde.«

15 Denne lovs artikel 1051 fastsætter følgende i stk. 1:

»Hvis rekvisitus er bundet af pligten til ikke at foretage en handling eller til ikke at lægge hindringer i vejen for rekvirentens handlinger, pålægger retten i den retskreds, hvor rekvisitus ikke har opfyldt sin pligt, på rekvirentens anmodning, en bøde efter høring af parterne og konstatering af, at rekvisitus ikke har opfyldt sin pligt. Retten følger samme procedure i tilfælde af ny anmodning fra rekvirenten.«

Twisten i hovedsagen og det præjudicielle spørgsmål

- 16 Harman fremstiller audiovisuelt udstyr, bl.a. højttalere, hovedtelefoner og lydsystemer. Selskabet har indgået en aftale med en forhandler med henblik på salg i Polen af sine varer, der er forsynet med EU-varemærkerne JBL og HARMAN, som selskabet er indehaver af.

- 17 AB sælger på det polske marked Harmans varer, som er købt hos en anden leverandør end den af Harman godkendte forhandler på dette marked.
- 18 Harman anlagde sag ved den forelæggende ret, Sąd Okręgowy w Warszawie (den regionale domstol i Warszawa, Polen), med henblik på at bringe krænkelsen af selskabets varemærker til ophør ved generelt at forbyde AB fortsat at indføre, markedsføre, importere, udbyde, reklamere for og opbevare til ovennævnte formål højtalere og høretelefoner samt deres emballage, mærket med de nævnte varemærker, som ikke tidligere er blevet markedsført i Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde (EØS) af Harman eller med dennes samtykke. Harman anmodede desuden om, at det blev pålagt AB at trække disse varer og deres emballage tilbage fra markedet og at destruere dem.
- 19 AB har til sit forsvar påberåbt sig princippet om konsumtion af de rettigheder, der er knyttet til varemærket, og har i det væsentlige støttet sig på leverandørens forsikring om, at indførslen af de omhandlede varer til det polske marked ikke skadede Harmans varemærker, for så vidt som disse varer allerede var blevet markedsført i EØS af Harman eller med dennes samtykke.
- 20 Den forelæggende ret har anført, at mærkningssystemerne for de af Harman anvendte varer ikke altid gør det muligt at identificere det tilsigtede marked for hver af selskabets varer. For med sikkerhed at afgøre, om en given vare var beregnet til at blive markedsført i EØS, ville det være nødvendigt at anvende en database, der tilhører Harman.
- 21 Ifølge denne ret ville AB teoretisk set kunne henvende sig til sin leverandør for at få oplysninger om identiteten af de erhvervsdrivende, der var involveret i et tidligere led i distributionskæden. Da leverandørerne imidlertid normalt ikke er villige til at videregive deres forsyningskilder for ikke at miste salg, er det usandsynligt, at AB vil få denne type oplysninger.
- 22 Det er angiveligt praksis, at de polske domstole i konklusionen i deres afgørelser, der tager stilling til en sag om krænkelse af et EU-varemærke, henviser til »varer, som ikke tidligere er blevet markedsført i EØS af sagsøgeren (indehaveren af EU-varemærket) eller med dennes samtykke«. Denne formulering gør det ikke muligt under tvangsfuldbyrdsproceduren at identificere de varer, der er omfattet af denne procedure, i forhold til dem, der er omfattet af undtagelsen om konsumtion af de rettigheder, der er knyttet til varemærket. Konklusionerne i disse afgørelser adskiller sig således reelt ikke fra den generelle forpligtelse, der allerede følger af lovens bestemmelser.
- 23 På grund af denne retspraksis vil sagsøgte i et krænkelsessøgsmål ikke være i stand til frivilligt at fuldbyrde den afgørelse, der fastslår krænkelsen, og risikerer at blive udsat for en sanktion på grundlag af artikel 1050 og 1051 i den civile retsplejelov. Desuden fører denne praksis oftest til beslaglæggelse af alle varerne, herunder dem, der omsættes uden nogen krænkelse af den eneret, der er knyttet til varemærket.
- 24 Som det bl.a. følger af den civile retsplejelovs artikel 767, 840 og 843, ville den sagsøgte i et krænkelsessøgsmål inden for rammerne af retsbevarende foranstaltninger og tvangsfuldbyrdelse ligeledes støde på flere retlige hindringer for med held at kunne modsætte sig de pålagte foranstaltninger og kun have begrænsede processuelle garantier.

- 25 For det første er det i henhold til denne lovs artikel 767 kun muligt at anlægge sag til prøvelse af en fogedrets handling, når fogeden ikke har overholdt de processuelle regler, der gælder for tvangsfuldbyrdsproceduren. Et sådant søgsmål gør det således ikke muligt at afgøre, om en vare, der er forsynet med et varemærke, er blevet markedsført inden for EØS af indehaveren af dette varemærke eller med dennes samtykke.
- 26 For det andet har sagsøgte i en krænkelsessøgsmål ikke mulighed for på grundlag af artikel 840 i den civile retsplejelov at iværksætte en appelsag, idet denne form for søgsmål ikke kan tjene til at klarlægge indholdet af den retsafgørelse, der udgør tvangsfuldbyrdsgrundlaget.
- 27 For det tredje kan den ret, der har kompetence til tvangsfuldbyrdelse, ifølge en fremherskende opfattelse i polsk retslitteratur ganske vist høre parterne, men i henhold til artikel 1051 i den civile retsplejelov kan den ikke foretage bevisførelse for at afgøre, om sagsøgte i krænkelsessøgsmålet har handlet i overensstemmelse med indholdet af tvangsfuldbyrdsgrundlaget.
- 28 For det fjerde skal debitor i henhold til artikel 843, stk. 3, i den civile retsplejelov, når denne anlægger sag inden for rammerne af tvangsfuldbyrdsproceduren, angive alle de klagepunkter, som vedkommende kan påberåbe sig, idet denne ellers fortaber retten til efterfølgende at fremsætte disse klagepunkter.
- 29 Efter den forelæggende rets opfattelse er der derfor en risiko for, at domstolsbeskyttelsen af de frie varebevægelser begrænses som følge af denne retspraksis vedrørende formuleringen af konklusionen i de afgørelser, der fastslår krænkelsen.
- 30 På denne baggrund har Sąd Okręgowy w Warszawie (den regionale domstol i Warszawa) besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»Skal artikel 36, [andet punktum], TEUF, sammenholdt med artikel 15, stk. 1, i [forordning 2017/1001] og artikel 19, stk. 1, andet afsnit, TEU, forstås således, at disse bestemmelser er til hinder for medlemsstaternes nationale domstoles praksis, hvorved domstolene:

- når varemærkeindehaveres påstande om at forbyde indførsel, markedsføring, udbud, import og reklame for varer mærket med et EU-varemærke samt om at pålægge tilbagetrækning fra markedet eller destruktion af sådanne varer, tages til følge, og
- i fuldbyrdsprocedurer med henblik på beslaglæggelse af varer mærket med et EU-varemærke,

i deres afgørelser henviser til »varer, der ikke er markedsført på [EØS] af varemærkeindehaveren eller med dennes samtykke«, hvilket på grund af afgørelsernes generelle ordlyd medfører, at det overlades til fuldbyrdsmyndigheden at afgøre, hvilke varer – mærket med EU-varemærket – der er omfattet af disse påbud og forbud (dvs. at fastlægge, hvilke varer der ikke er blevet markedsført på [EØS] af varemærkeindehaveren eller med dennes samtykke), og [at fuldbyrdsmyndigheden] i forbindelse med fastlæggelsen er afhængig af varemærkeindehaverens erklæringer eller værktøjer (inklusive IT-værktøjer og databaser), mens adgangen til at anfægte fuldbyrdsmyndighedens konklusioner for retten inden for rammerne af et anerkendelsessøgsmål er udelukket eller begrænset som følge af karakteren af de retsmidler, der tilkommer sagsøgte i forbindelse med sikring af kravet og under et fuldbyrdsessøgsmål?»

Om det præjudicielle spørgsmål

- 31 Det fremgår af Domstolens faste praksis, at det som led i den samarbejdsprocedure mellem de nationale retter og Domstolen, som er indført ved artikel 267 TEUF, tilkommer denne at give den nationale ret et hensigtsmæssigt svar, som sætter den i stand til at afgøre den tvist, der verserer for den. Ud fra denne synsvinkel påhviler det Domstolen i givet fald at omformulere de spørgsmål, der forelægges den. Domstolen kan desuden inddrage EU-retlige regler, som den nationale ret ikke har henvist til i sit spørgsmål (dom af 8.9.2022, RTL Television, C-716/20, EU:C:2022:643, præmis 55 og den deri nævnte retspraksis).
- 32 Hvad angår medlemsstaternes forpligtelse til at sikre en effektiv domstolsbeskyttelse på et område, der er omfattet af EU-retten, og som er fastsat i artikel 19, stk. 1, andet afsnit, TEU, følger det af Domstolens faste praksis, at retten til effektive retsmidler kan påberåbes alene på grundlag af artikel 47 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder (herefter »chartret«), uden at indholdet heri skal præciseres ved andre bestemmelser i EU-retten eller i medlemsstaternes nationale ret, og for at denne rettighed kan anerkendes i en given sag, forudsætter det, således som det fremgår af chartrets artikel 47, stk. 1, at den person, som påberåber sig den, gør rettigheder eller friheder, som er sikret ved EU-retten, gældende (jf. i denne retning dom af 6.10.2020, État luxembourgeois (Ret til at anlægge søgsmål til prøvelse af en anmodning om oplysninger på skatteområdet), C-245/19 og C-246/19, EU:C:2020:795, præmis 54 og 55 samt den deri nævnte retspraksis).
- 33 Det skal i øvrigt bemærkes dels, at direktiv 2004/48 i henhold til dets artikel 1 vedrører alle de foranstaltninger, procedurer og retsmidler, der er nødvendige for at sikre håndhævelsen af intellektuelle ejendomsrettigheder, dels at disse foranstaltninger, procedurer og retsmidler i henhold til dette direktivs artikel 2, stk. 1, finder anvendelse på enhver krænkelse af disse rettigheder som fastsat i EU-retten og/eller den pågældende medlemsstats nationale ret.
- 34 I overensstemmelse med artikel 129, stk. 3, i forordning 2017/1001 anvender EU-varemærkedomstolene de retsplejeregler, der gælder for sager af samme art vedrørende et nationalt varemærke i den medlemsstat, hvor de er beliggende. Det følger heraf, at de processuelle garantier, som en sagsøgt i et krænkelsessøgsmål råder over på tidspunktet for fuldbyrdelsen af en retsafgørelse, ligeledes skal vurderes i henhold til direktiv 2004/48.
- 35 Under disse omstændigheder skal det fastslås, at den forelæggende ret med sit eneste spørgsmål nærmere bestemt ønsker oplyst, om artikel 15, stk. 1, i forordning 2017/1001, sammenholdt med artikel 36, andet punktum, TEUF, chartrets artikel 47 og direktiv 2004/48, skal fortolkes således, at den er til hinder for en retslig praksis, hvorefter konklusionen i en afgørelse, hvorved der gives medhold i et søgsmål om krænkelse af et EU-varemærke, er affattet på en sådan generel måde, at det medfører, at den myndighed, der har kompetence til at fuldbyrde denne afgørelse, kan bestemme, hvilke varer den pågældende afgørelse finder anvendelse på.
- 36 Dette spørgsmål må forstås således, at det omfatter tre dele. Den første del vedrører konsumtion af de rettigheder, der er knyttet til EU-varemærket, og de krav, der følger af beskyttelsen af de frie varebevægelser. Den anden del vedrører de krav, som alle de foranstaltninger, procedurer og retsmidler, der er nødvendige for at sikre håndhævelsen af intellektuelle ejendomsrettigheder, skal opfylde i henhold til direktiv 2004/48. Den tredje del vedrører medlemsstaternes forpligtelse til dels at tilvejebringe den nødvendige adgang til domstolsprøvelse for at sikre en effektiv retsbeskyttelse på et område, der er omfattet af EU-retten, dels at sikre vilkårene for en retfærdig rettergang i overensstemmelse med chartrets artikel 47.

- 37 Hvad angår den første del skal det bemærkes, at artikel 9 i forordning 2017/1001 giver EU-varemærkeindehaveren en eneret, der gør det muligt for vedkommende at forbyde tredjemand bl.a. at importere varer, der er forsynet med indehaverens varemærke, at udbyde dem, markedsføre dem eller oplagre dem med henblik herpå uden vedkommendes samtykke (jf. analogt dom af 16.7.2015, TOP Logistics m.fl., C-379/14, EU:C:2015:497, præmis 32 og den deri nævnte retspraksis).
- 38 Direktivets artikel 15, stk. 1, indeholder en undtagelse til denne bestemmelse, idet den bestemmer, at indehaverens ret er udtømt, når varerne er markedsført inden for EØS af indehaveren selv eller med dennes samtykke (jf. bl.a. dom af 14.7.2011, Viking Gas, C-46/10, EU:C:2011:485, præmis 26 og den deri nævnte retspraksis).
- 39 Denne bestemmelse er affattet med en ordlyd, der svarer til den, som Domstolen har benyttet i de domme, hvori den, i forbindelse med fortolkningen af EF-traktatens artikel 30 og 36 (senere artikel 28 EF og 30 EF, nu artikel 34 TEUF og 36 TEUF), har anerkendt princippet om konsumtion af varemærkeretten i EU-retten. Bestemmelsen gengiver således Domstolens praksis, hvorefter indehaveren af en varemærkeret, der er beskyttet af en medlemsstats lovgivning, ikke kan påberåbe sig denne lovgivning for at modsætte sig indførsel eller markedsføring af en vare, der af den pågældende selv eller med vedkommendes samtykke er blevet markedsført i en anden medlemsstat (jf. analogt dom af 20.12.2017, Schweppes, C-291/16, EU:C:2017:990, præmis 34 og den deri nævnte retspraksis).
- 40 Denne retspraksis vedrørende princippet om konsumtion af varemærkeretten, der er støttet på artikel 36 TEUF, tilsigter, ligesom artikel 15 i forordning 2017/1001, at forene det grundlæggende hensyn til beskyttelsen af varemærkeretten på den ene side og det grundlæggende hensyn til varernes frie bevægelighed inden for det indre marked på den anden side, således at disse to bestemmelser, der har til formål at nå samme resultat, skal fortolkes på samme måde (jf. dom af 20.12.2017, Schweppes, C-291/16, EU:C:2017:990, præmis 35 og den deri nævnte retspraksis).
- 41 Med henblik på at sikre en rimelig afvejning af disse grundlæggende interesser er muligheden for at påberåbe sig konsumtion af de rettigheder, der er knyttet til EU-varemærket, som en undtagelse til denne ret, afgrænset i flere henseender.
- 42 For det første fastsætter artikel 15, stk. 1, i forordning 2017/1001 princippet om konsumtion af de rettigheder, der er knyttet til varemærket, for varer, der markedsføres af indehaveren selv eller med dennes samtykke, ikke uafhængigt af det sted, hvor markedsføringen fandt sted, men udelukkende med hensyn til varer, der markedsføres i EØS (jf. i denne retning dom af 16.7.1998, Silhouette International Schmied, C-355/96, EU:C:1998:374, præmis 21, 26 og 31).
- 43 Ved at præcisere, at en markedsføring uden for EØS ikke udtømmer indehaverens ret til at modsætte sig indførsel af disse varer, der sker uden vedkommendes samtykke, har EU-lovgiver således givet varemærkeindehaveren mulighed for at kontrollere den første markedsføring inden for EØS af de varer, der er forsynet med varemærket (jf. analogt dom af 20.11.2001, Zino Davidoff og Levi Strauss, C-414/99 – C-416/99, EU:C:2001:617, præmis 33 og den deri nævnte retspraksis).

- 44 For det andet kan varer, der er forsynet med et varemærke, ikke betragtes som »markedsført inden for EØS«, når varemærkeindehaveren har importeret dem til EØS med henblik på at sælge dem der, eller når vedkommende har udbudt dem til salg til forbrugere i EØS, i sine egne eller i et forbundet selskabs butikker, men ikke har kunnet sælge dem (jf. i denne retning dom af 30.11.2004, Peak Holding, C-16/03, EU:C:2004:759, præmis 44).
- 45 For det tredje har Domstolen fastslået, at indehaverens samtykke desuden skal vedrøre hvert enkelt eksemplar af den vare, med hensyn til hvilken der påberåbes konsumption. Den omstændighed at varemærkeindehaveren allerede i EØS markedsfører varer, der er identiske med eller ligner de varer, med hensyn til hvilke der påberåbes konsumption, er således ikke tilstrækkelig (jf. i denne retning dom af 1.7.1999, Sebago og Maison Dubois, C-173/98, EU:C:1999:347, præmis 21 og 22).
- 46 For det fjerde skal samtykket, som svarer til indehaverens afkald på sin eneret i henhold til artikel 9 i forordning 2017/1001, til at forbyde tredjemand at importere varer, der er forsynet med indehaverens varemærke, udtrykkes på en måde, der med sikkerhed viser et ønske om at give afkald på denne ret (jf. i denne retning dom af 20.11.2001, Zino Davidoff og Levi Strauss, C-414/99 – C-416/99, EU:C:2001:617, præmis 41 og 45).
- 47 Viljen hertil fremgår sædvanligvis af det udtrykkeligt formulerede samtykke. Domstolen har dog på grundlag af hensynet til beskyttelsen af de frie varebevægelser, anerkendt, at der kan være undtagelser til en sådan regel (jf. i denne retning dom af 15.10.2009, Makro Zelfbedieningsgroothandel m.fl., C-324/08, EU:C:2009:633, præmis 23 og den deri nævnte retspraksis).
- 48 Det kan således ikke udelukkes, at viljen til at give afkald på denne ret i visse tilfælde, selv i dem, hvor den første markedsføring inden for EØS af de omhandlede varer fandt sted uden varemærkeindehaverens udtrykkelige samtykke, implicit kan følge af omstændigheder, der ligger forud for eller efter markedsføringen, og som efter den nationale rets vurdering ligeledes med sikkerhed viser indehaverens afkald på sin ret (jf. i denne retning dom af 20.11.2001, Zino Davidoff og Levi Strauss, C-414/99 – C-416/99, EU:C:2001:617, præmis 46, og af 15.10.2009, Makro Zelfbedieningsgroothandel m.fl., C-324/08, EU:C:2009:633, præmis 25-27).
- 49 Når dette er sagt, kan et stiltiende samtykke ikke følge af varemærkeindehaverens blotte tavshed. Et sådant samtykke kan heller ikke følge af, at varemærkeindehaveren ikke har meddelt, at vedkommende modsætter sig en markedsføring inden for EØS, eller af, at der ikke på varerne er angivet et forbud mod markedsføring inden for EØS, idet de krav, der finder anvendelse på beviset for, at der foreligger et stiltiende samtykke, ikke opstiller nogen principiel sondring afhængigt af, om den oprindelige markedsføring fandt sted uden for EØS eller inden for EØS (jf. i denne retning dom af 20.11.2001, Zino Davidoff og Levi Strauss, C-414/99 – C-416/99, EU:C:2001:617, præmis 55 og 56, og af 15.10.2009, Makro Zelfbedieningsgroothandel m.fl., C-324/08, EU:C:2009:633, præmis 28).
- 50 For det femte og sidste påhviler det i princippet den erhvervsdrivende, der påberåber sig konsumption, at føre beviset for, at betingelserne for konsumption er opfyldt. Denne regel skal dog tilpasses, når den kan gøre det muligt for indehaveren af opdele de nationale markeder og således fremme opretholdelsen af prisforskellene mellem medlemsstaterne (jf. i denne retning dom af 20.12.2017, Schweppes, C-291/16, EU:C:2017:990, præmis 52 og 53 og den deri nævnte retspraksis).

- 51 En sådan tilpasning af bevisbyrden er navnlig nødvendig i tilfælde af en ordning med eneforhandling (dom af 8.4.2003, Van Doren + Q, C-244/00, EU:C:2003:204, præmis 39).
- 52 Det følger således af artikel 15, stk. 1, i forordning 2017/1001, sammenholdt med artikel 36 TEUF og Domstolens praksis nævnt i denne doms præmis 38-40, at en erhvervsdrivende, der står over for et krænkelssøgsmål anlagt af indehaveren af et EU-varemærke, med henblik på at forsvare sig har ret til at påberåbe sig og føre bevis for, at de varer, der er forsynet med dette varemærke, og som er omfattet af krænkelssøgsmålet, er blevet markedsført i EØS af indehaveren eller med dennes samtykke. Som det fremgår af den retspraksis, der er nævnt i denne doms foregående præmis, skal nævnte erhvervsdrivende ligeledes kunne drage fordel af en tilpasning af bevisbyrden til fordel for den pågældende, når de betingelser, der i denne henseende er fastsat i Domstolens praksis, er opfyldt.
- 53 Det fremgår derimod ikke af Domstolens praksis, der er nævnt i denne doms præmis 44 og 49, at varemærkeindehaveren er forpligtet til at indføre et system for mærkning af sine varer, der gør det muligt for hver vare at fastslå, om den var tiltænkt markedsføring i EØS.
- 54 Som generaladvokaten i det væsentlige har anført i punkt 76 i forslaget til afgørelse, i det tilfælde, at der ikke foreligger en EU-retlig bestemmelse, hvis fortolkning kan føre til en sådan løsning, bl.a. under hensyntagen til dens ordlyd, den sammenhæng, hvori den indgår, og de mål, der forfølges med den ordning, som den er en del af, kan en simpel konstatering af, at sagsøgte i et krænkelssøgsmål har vanskeligt ved at få oplysninger vedrørende den oprindelige leverandør i et parallelt distributionsnet, nemlig ikke udgøre et retsgrundlag for at pålægge indehaveren en sådan forpligtelse.
- 55 Hertil kommer, at enhver forpligtelse i denne retning uretmæssigt begrænser indehaverens mulighed for i sidste øjeblik at ændre det marked, som varen oprindeligt var bestemt til.
- 56 Hvad angår den anden del af det forelagte spørgsmål bemærkes, at de proceduremæssige aspekter af håndhævelsen af intellektuelle ejendomsrettigheder, herunder den eneret, der er fastsat i artikel 9 i forordning 2017/1001, i princippet reguleres af national ret som harmoniseret ved direktiv 2004/48, der, således som det navnlig fremgår af dets artikel 1-3, vedrører de foranstaltninger, procedurer og retsmidler, der er nødvendige for at sikre håndhævelsen af intellektuelle ejendomsrettigheder. Enhver national procedure vedrørende en sag om krænkelse af et EU-varemærke skal derfor overholde bestemmelserne i dette direktiv.
- 57 Det skal imidlertid bemærkes, at det processuelle aspekt, der er genstand for det spørgsmål, som den forelæggende ret har stillet i den foreliggende sag, ikke er reguleret af direktiv 2004/48, idet dette direktiv ikke indeholder nogen bestemmelse om formuleringen af konklusionen i domstolsafgørelser vedrørende et krænkelssøgsmål. Dette spørgsmål er derfor omfattet af princippet om processuel autonomi, som er genstand for det forelagte spørgsmåls tredje del.
- 58 Hvad angår denne tredje del synes den forelæggende ret at se, at der er en årsagssammenhæng mellem formuleringen af konklusionen i den afgørelse, der skal træffes for at bringe tvisten i hovedsagen til ophør, og de påståede ulemper, som sagsøgte måtte stå over for på tidspunktet for tvangsfuldbyrdelse af afgørelsen. Det må imidlertid konstateres, at disse ulemper følger af denne tvangsfuldbyrdsprocedure, der ligger efter krænkelssøgsmålet.

- 59 Det skal derfor undersøges, om den omstændighed, at sagsøgte i tvangsfuldbyrdelsesfasen i henhold til national ret råder over begrænsede retsmidler og processuelle garantier, er i strid med de krav til en effektiv domstolsbeskyttelse, der er fastsat i EU-retten, og dermed for EU-rettens enhed og effektivitet.
- 60 Princippet om en effektiv retsbeskyttelse af borgernes rettigheder som sikret ved EU-retten, udgør et generelt princip i EU-retten, som udspringer af medlemsstaternes fælles forfatningstraditioner, og som er knæsat i artikel 6 og 13 i den europæiske konvention til beskyttelse af menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder, undertegnet i Rom den 4. november 1950, og som nu er bekræftet i chartrets artikel 47 (dom af 21.12.2021, *Randstad Italia*, C-497/20, EU:C:2021:1037, præmis 57 og den deri nævnte retspraksis).
- 61 Det væsentligste indhold af retten til effektive retsmidler, som er fastsat i chartrets artikel 47, er bl.a., at den person, som er tillagt denne ret, skal have adgang til en retsinstans, der har kompetence til at sikre overholdelsen af de rettigheder, som EU-retten sikrer vedkommende, og som med henblik herpå kan undersøge alle retlige og faktiske spørgsmål, der er relevante for at afgøre den tvist, der er indbragt for den (dom af 6.10.2020, *État luxembourgeois* (Ret til at anlægge sag til prøvelse af en anmodning om oplysninger på skatteområdet), C-245/19 og C-246/19, EU:C:2020:795, præmis 66 og den deri nævnte retspraksis).
- 62 Princippet om ligestilling af parterne, der følger af selve begrebet en retfærdig rettergang og har til formål at sikre ligevægten mellem sagens parter ved at sikre, at ethvert dokument, der forelægges retsinstansen, kan vurderes og anfægtes af enhver part i sagen, udgør desuden en integrerende del af princippet om effektiv domstolsbeskyttelse af borgernes rettigheder i henhold til EU-retten, som er fastsat i chartrets artikel 47. Dette princip indebærer navnlig en forpligtelse til at give begge parter rimelig mulighed for at fremlægge sin sag under betingelser, der ikke stiller den pågældende i en situation, der er til dennes ugunst i forhold til modparten (jf. i denne retning dom af 17.7.2014, *Sánchez Morcillo og Abril García*, C-169/14, EU:C:2014:2099, præmis 49 og den deri nævnte retspraksis, og af 10.2.2022, *Bezirkshauptmannschaft Hartberg-Fürstenfeld* (Forældelsesfrist), C-219/20, EU:C:2022:89, præmis 46 og den deri nævnte retspraksis).
- 63 Det bemærkes endvidere, at princippet om overholdelse af retten til forsvar udgør et grundlæggende princip i EU-retten. Dette princip ville blive tilsidesat, hvis en retsafgørelse baseredes på faktiske omstændigheder og dokumenter, som parterne eller en af disse ikke har kunnet skaffe sig kendskab til, og som de således ikke har kunnet tage stilling til (dom af 12.11.2014, *Guardian Industries og Guardian Europe mod Kommissionen*, C-580/12 P, EU:C:2014:2363, præmis 30 og den deri nævnte retspraksis).
- 64 Ifølge Domstolens faste praksis skal retten til forsvar, som gælder under enhver procedure, som iværksættes over for en person, og som kan munde ud i en retsakt, der indeholder et klagepunkt mod den pågældende, overholdes, selv om der ikke er fastsat særlige bestemmelser vedrørende den pågældende procedure (jf. i denne retning dom af 13.9.2007, *Land Oberösterreich og Østrig mod Kommissionen*, C-439/05 P og C-454/05 P, EU:C:2007:510, præmis 36 og den deri nævnte retspraksis).
- 65 I mangel af EU-retlige bestemmelser på området som dem, der er fastsat i direktiv 2004/48, tilkommer det imidlertid, i medfør af princippet om processuel autonomi, hver enkelt medlemsstat i sin nationale retsorden at fastsætte de processuelle fremgangsmåder for adgang til domstolsprøvelse, dog på den betingelse, at disse fremgangsmåder ikke, i situationer henhørende under EU-retten, må være mindre gunstige end i tilsvarende situationer underlagt national ret

(ækvivalensprincippet), og at de i praksis ikke gør det umuligt eller uforholdsmæssigt vanskeligt at udøve de rettigheder, der er tillagt ved EU-retten (effektivitetsprincippet) (dom af 21.12.2021, Randstad Italia, C-497/20, EU:C:2021:1037, præmis 58 og den deri nævnte retspraksis).

- 66 Det fremgår af oplysningerne i forelæggelsesafgårelsen, at de relevante nationale processuelle bestemmelser ikke tilsidesætter ækvivalensprincippet.
- 67 For så vidt angår effektivitetsprincippet bemærkes, at EU-retten ikke forpligter medlemsstaterne til at indføre andre søgsmålmuligheder end dem, der følger af national ret, medmindre det fremgår af den omhandlede nationale retsordens opbygning, at der ikke foreligger noget retsmiddel, der giver mulighed for, selv indirekte, at sikre, at retssubjekternes rettigheder i henhold til EU-retten overholdes, eller hvis retssubjekterne kun kan få adgang til domstolsprøvelse, hvis de overtræder lovgivningen (dom af 21.12.2021, Randstad Italia, C-497/20, EU:C:2021:1037, præmis 62).
- 68 Det skal desuden, i overensstemmelse med Domstolens praksis, fremhæves, at hvert enkelt tilfælde, hvor der opstår spørgsmål om, hvorvidt en national processuel bestemmelse gør det umuligt eller uforholdsmæssigt vanskeligt at anvende EU-retten, skal bedømmes under hensyn til, hvilken stilling bestemmelsen indtager i den samlede procedure, herunder dens forløb og dens særlige kendetegn, for de forskellige nationale instanser. Under denne synsvinkel skal der i givet fald tages hensyn til de principper, der ligger til grund for den nationale retspleje, såsom beskyttelsen af retten til forsvar, retssikkerhedsprincippet og princippet om en hensigtsmæssig sagsbehandling (dom af 10.3.2022, Grossmania, C-177/20, EU:C:2022:175, præmis 51 og den deri nævnte retspraksis, og af 17.5.2022, SPV Project 1503 m.fl., C-693/19 og C-831/19, EU:C:2022:395, præmis 60 og den deri nævnte retspraksis).
- 69 En erhvervsdrivende, der af indehaveren af dette varemærke eller med dennes samtykke er i besiddelse af varer, der markedsføres i EØS under et EU-varemærke, har imidlertid rettigheder i henhold til de frie varebevægelser, som er sikret ved artikel 34 TEUF og 36 TEUF samt artikel 15, stk. 1, i forordning 2017/1001, og som de nationale domstole skal beskytte (jf. i denne retning dom af 19.12.1968, Salgoil, 13/68, EU:C:1968:54, s. 676, og af 11.6.2015, Berlington Hungary m.fl., C-98/14, EU:C:2015:386, præmis 105 og den deri nævnte retspraksis).
- 70 Henset til princippet om processuel autonomi, der er anerkendt i den retspraksis, der er nævnt i denne doms præmis 65, kan EU-retten med forbehold af bestemmelserne i direktiv 2004/48 imidlertid ikke være til hinder for en retspraksis, hvorefter konklusionen i en afgørelse, hvorved der gives medhold i et søgsmål om krænkelse af et EU-varemærke, er affattet i generelle vendinger, forudsat at sagsøgte har en effektiv domstolsbeskyttelse af de rettigheder, som den sagsøgte hævder at udlede af artikel 34 TEUF og 36 TEUF samt artikel 15, stk. 1, i forordning 2017/1001.
- 71 Såfremt den nationale ret er forpligtet til i konklusionen i sine afgørelser, der giver medhold i et søgsmål om krænkelse af et EU-varemærke, ved en generel formulering at angive de varer, som ikke tidligere er blevet markedsført inden for EØS af indehaveren selv eller med dennes samtykke, skal sagsøgte således på tidspunktet for tvangsfuldbyrdelsen drage fordel af alle garantier for en retfærdig rettergang med henblik på effektivt at kunne anfægte, at der foreligger en krænkelse eller en trussel om krænkelse af varemærkeindehaverens eneret og anfægte beslaglæggelsen af de varer, for hvilke indehaverens eneret er udtømt, og som derfor kan cirkulere frit i EØS.

- 72 Hvad angår den af den forelæggende ret anførte omstændighed, at det i mangel af adgang til Harmans databaser ikke er objektivt muligt for AB at påvise, at de varer, som AB har købt, er blevet markedsført i EØS af Harman eller med dennes samtykke, kan det, som generaladvokaten har anført i punkt 90 i forslaget til afgørelse, selv om det ikke er godtgjort, at der er tale om eneforhandling, være nødvendigt for den kompetente fuldbyrdelsesmyndighed eller i givet fald for den ret, der har kompetence til at træffe afgørelse i sager vedrørende klager over denne myndigheds retsakter, at justere bevisbyrden, for så vidt som de i lyset af de særlige omstændigheder vedrørende afsætningen af de pågældende varer finder, at den i denne doms præmis 50 omhandlede bevisbyrde-regel er egnet til at gøre det muligt for indehaveren at opdele de nationale markeder og dermed fremme opretholdelsen af prisforskelle mellem medlemsstaterne.
- 73 Henset til samtlige ovenstående betragtninger skal det forelagte spørgsmål besvares med, at artikel 15, stk. 1, i forordning 2017/1001, sammenholdt med artikel 36, andet punktum, TEUF, chartrets artikel 47 og direktiv 2004/48, skal fortolkes således, at den ikke er til hinder for en retslig praksis, hvorefter konklusionen i en afgørelse, hvorved der gives medhold i et søgsmål om krænkelse af et EU-varemærke, er affattet på en måde, som på grund af dens generelle karakter overlader det til den myndighed, der har kompetence til at fuldbyrde denne afgørelse, at afgøre, hvilke varer den pågældende afgørelse finder anvendelse på, for så vidt som det, inden for rammerne af tvangsfuldbyrdelsesproceduren, er tilladt for sagsøgte at anfægte fastsættelsen af de varer, der er omfattet af denne afgørelse, og at en retsinstans, i overensstemmelse med bestemmelserne i direktiv 2004/48, kan undersøge og afgøre, hvilke varer der rent faktisk har været markedsført i EØS af varemærkeindehaveren eller med dennes samtykke.

Sagsomkostninger

- 74 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne. Bortset fra de nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Femte Afdeling) for ret:

Artikel 15, stk. 1, i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2017/1001 af 14. juni 2017 om EU-varemærker, sammenholdt med artikel 36, andet punktum, TEUF, artikel 47 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder og Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2004/48/EF af 29. april 2004 om håndhævelsen af intellektuelle rettigheder,

skal fortolkes således, at

den ikke er til hinder for en retslig praksis, hvorefter konklusionen i en afgørelse, hvorved der gives medhold i et søgsmål om krænkelse af et EU-varemærke, er affattet på en måde, som på grund af dens generelle karakter overlader det til den myndighed, der har kompetence til at fuldbyrde denne afgørelse, at afgøre, hvilke varer den pågældende afgørelse finder anvendelse på, for så vidt som det, inden for rammerne af tvangsfuldbyrdelsesproceduren, er tilladt for sagsøgte at anfægte fastsættelsen af de varer, der er omfattet af denne afgørelse, og at en retsinstans, i overensstemmelse med bestemmelserne i direktiv 2004/48, kan undersøge og afgøre, hvilke varer der rent faktisk

har været markedsført i det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde af varemærkeindehaveren eller med dennes samtykke.

Underskrifter